

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

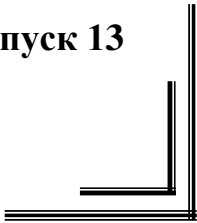

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 13

Рівне - 2019

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 13. – Рівне: РДГУ, 2019. – 169 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 30 травня 2019 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

159.923:159.97-057.875

**ВПЛИВ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ СТРАХУ НА ОСОБИСТІТЬ
СТУДЕНТІВ****Мельник Ірина, здобувач ОС «магістр», РДГУ***Керівник: Дружиніна І.А., кандидат психологічних наук, доцент*

Протягом життя на основі передумов зовнішнього середовища та генетично обумовлених факторів у людини формуються емоційні особливості та властивості. До емоційних особливостей особистості відносяться його емоційна реактивність, збудливість, афективність, емоційна стабільність, загальний емоційний тонус, сила емоційних реакцій і їх експресивність. Ці властивості більше всього залежать від типу вищої нервової діяльності людини. Саме тому, виникнення нових умов соціалізації молодого покоління, конкуренція на ринку праці, високі вимоги до професійних й особистісних якостей людини викликають напругу вже у студентські роки. Адже в осіб цього віку значно змінюються соціальні умови, що призводить до перебудови психіки.

Емоції впливають на людей різними шляхами. Одна й та сама емоція неоднаково переживається різними людьми, а також певною людиною в різних ситуаціях. Емоції можуть впливати на всі системи індивіда, на суб'єкта загалом.

Страх визначається як емоція, що виникає в ситуаціях загрози біологічному або соціальному існуванню індивіда і спрямована на джерело дійсної чи уявної небезпеки. Страху варіюють в досить широкому діапазоні відтінків: побоювання, боязнь, переляк, жах. Якщо джерело небезпеки не визначене або не усвідомлене, то виникає стан, який називають тривогою.

Функціонально страх служить попередженням про майбутню небезпеку, дозволяє зосередити увагу на її джерелі, спонукає шукати шляхи її уникнення. У разі коли він досягає сили афекту (панічний страх, жах), він здатний нав'язати стереотипи поведінки: втеча, заціпеніння, захисну агресію.

У теорії У. Джемса – К. Ланге тривозі і страху надається велика увага. Страх розглядався У. Джемсом як одна з трьох найсильніших емоцій разом з радістю і гнівом. «Прогрес, який спостерігається в поступовому розвитку тваринного царства аж до людини» характеризується головним чином «зменшенням числа випадків, в яких представляються істинні причини для страху». Судячи з опису, тривога розумілася У. Джемсом як одна з форм страху. На його думку, в буденному житті тогочасної людини, страх існував лише у формі нагадувань [5].

Але, без ризику і деколи ухвалення кардинальних рішень людина не зможе рухатися вперед. Джерелами страху є:

- передбачення страждання, проти якого наявний захист неефективний: неможливо ні втекти, ні ослабити страждання; усвідомлення того, що звичні засоби захисту неефективні, веде до того, що навіть якщо загрози немає, то виникає втрата контролю і дезінтеграція поведінки;
- зараження страхом емпатійним шляхом: коли бояться близькі або інші значимі особи, то страх виникає хоч би його не було у людини особисто;
- передбачення втрати радості і насолоди.

Студентський вік – це період найбільш активного розвитку моральних і естетичних почуттів, становлення і стабільності характеру, оволодіння повним комплексом соціальних ролей дорослої людини. Цей віковий період є сенситивним для розвитку інтелектуальних і фізичних сил [4].

Час навчання у вузі збігається з періодом юності, який відрізняється складністю становлення особистісних рис. Деякі дослідники дотримуються думки про те, що тривожність як стійка особистісна риса формується тільки в ранньому юнацькому віці [3, с. 217; 35].

Можна виокремити такі складові формування особистості студента: [2, с. 66].

- самосвідомість, як цілісне уявлення про себе; емоційного ставлення до власного «Я»; самооцінка своєї зовнішності, поведінки, розумових, вольових, моральних якостей; усвідомлення своїх позитивних і негативних рис, на основі чого виникають мотиви вдосконалення особистості й самовиховання;
- світогляд як система поглядів, знань, переконань, власної життєвої філософії, що спирається на засвоєну раніше систему знань і здатність до абстрактно-теоретичного мислення;
- індивідуальність, що знаходить прояв у створенні власних теорій сенсу життя, кохання, щастя тощо.

Водночас студентська молодь має свою специфіку. У цей період відбувається настання психологічної та фізичної зрілості. Проте, формування студента, як особистості, відбувається досить складно та має свої протиріччя і труднощі.

Тому, розвиток студента на різних курсах має деякі особливі риси. На першому курсі студенти вирішують завдання прилучення недавнього абітурієнта до студентських форм колективного життя. Поведінка студентів відрізняється високим ступенем конформізму. Відзначається слабка регуляція своєї поведінки і невмотивований ризик.

Другий курс є періодом самого напруженого навчання (навчальної діяльності). У житті другокурсників інтенсивно включені всі форми навчання і виховання. Студенти отримують загальну підготовку, формуються їх широкі культурні запити і потреби.

Третій курс – початок спеціалізації, зміцнення інтересу до наукової роботи. Для студентів-третьокурсників характерне повноцінне усвідомлення приналежності до певної професійної сфери та бажання активно діяти у конкретному напрямку роботи.

Четвертий курс. Для поведінки характерним є інтенсивний пошук більш раціональних шляхів і форм спеціальної підготовки, відбувається переоцінка студентами багатьох цінностей життя й культури

У студентів п'ятого курсу формуються чіткі практичні установки на майбутній рід діяльності. Виявляються нові, що стають все більш актуальними, цінності, пов'язані з матеріальним і сімейним станом. Студенти поступово відходять від колективних форм життя вузу. Знаючи про можливу невдачу у пошуках роботи та можливостях професійної реалізації, студенти ще до отримання дипломів починають переживати за своє майбутнє; ці переживання доволі часто переростають в страх. Цей страх можна віднести до страху професійної нереалізації [1].

Враховуючи вищезазначені особливості особистості у студентський період, можна припустити, що найчутливішими до страхів, у соціальному плані є студенти перших, третіх та п'ятих курсів. Саме у цей період, особи юнацького віку схильні найбільш чутливо переживати стреси та зміни у особистому житті в результаті нестійкої ситуації їх фізичних, моральних, матеріальних та психологічних характеристик їх особистості.

Список використаних джерел

1. Абдуллина О. А. Личность студента в процессе профессиональной подготовки / О. А. Абдуллина // Высшее образование в России. – 1993. – № 3. – С. 165-170.
2. Батаршев А. В. Психология личности и общения / А. В. Батаршев. – М.: Владос, 2004. – 246 с.
3. Мэй Р. Краткое изложение и синтез теорий тревожности / Р. Мэй // Тревога и тревожность. – СПб.: Питер, 2001. С. 215 – 223.
4. Прихожан А. М. Изучение личностной тревожности в контексте теории Л. И. Божович // Формирование личности в онтогенезе / А. М. Божович. – СБ наук. тр. - М.: Изд. АПН СССР, 1991. – С. 89 – 98.
5. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.educationua.net/silovs-695-2.html>.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Структурний аналіз кар'єрного самовизначення особистості майбутнього психолога	4
Артемова О. Динаміка ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів у процесі професійного навчання.....	6
Базилюк О. Творчий потенціал особистості як передумова її професійної самореалізації	8
Бігун Л. Психологічні особливості формування лідерських якостей у майбутніх психологів	11
Блищик Ю. Психологічні особливості адаптації до шкільного навчання людей з обмеженими можливостями	12
Болюх Т. Формування професійної ідентичності в студентському віці	15
Валага О. Формування Я-образу крізь призму професійної спрямованості у старшокласників	17
Воронко В. Дослідження і корекція перфекціонізму серед студентства	19
Гесаль О. Самоповага як чинник академічної успішності старшокласника	22
Главінська Е.С. Малюноква терапія як ефективний метод подолання агресивності молодших школярів	24
Гойко Я. Переживання як критерій об'єктивації емоційної сфери особистості	25
Головенко А. Психологічна готовність молоді до шлюбу	27
Голубчикова М. Психологічні аспекти сексуальності сучасної молоді	29
Гордійчук К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей особистісно-професійного становлення старшокласників	31
Джеджера О. Індивідуальні особливості емоційного переживання студентами екзаменаційного стресу	33
Дідус Т. Феномен смисложиттєвих орієнтацій особистості	35
Євтушок Б. Використання казкотерапії у психологічній допомозі дітям, які переживають горе	38
Забегаліна Д. Основні психологічні детермінанти й чинники виникнення та розвитку тривожності і страху у підлітковому віці	40
Загуляєва В. Особливості міжособистісних взаємин з ровесниками у підлітковому віці	43
Зайцева О. Відмінності у структурі мотивації вибору професії мешканців міст і сіл	44
Зайченко І. Роль комунікативних здібностей у процесі формування особистості старшокласників	47
Зелена І. Соціальна адаптація військовослужбовців та їх сімей	49

Каламбет А. Інклюзивна свідомість людей в сучасному суспільстві	52
Капуцьян Я. Комунікативний вплив ЗМІ як чинник зміни особистісних настановлень	54
Кобзар З. Фактори розвитку агресивності у студентів	56
Ковальчук М. Психологічні особливості самооцінки у студентів	58
Комарніцька О. Психологічні особливості відповідальності у юнацькому віці	56
Корчак А. Психологічні особливості психосоматичних проявів особистості в умовах емоційної напруги	62
Крук С. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	65
Кужель Н. Корекція аутичного поведінкового спектру проявів методами арт-терапії у дітей з особливими потребами	67
Лавренчук К. Самооцінка як психологічний феномен	69
Максимчук І. Особливості каузальної атрибуції в ситуації міжособистісного конфлікту (на матеріалі дослідження старшокласників)	71
Мартинюк А. Діагностика емоційного стану старшокласників перед ЗНО	73
Мартинюк Т. Дослідження і корекція фрустраційних станів у студентів	75
Мельник А. Індивідуально-стильові чинники переваг у застосуванні способів психологічного захисту	78
Мельник І. Вплив емоційних станів страху на особистість студентів	81
Миколайчук Ю. Основні аспекти вивчення емпатії у психологічній науці	84
Миркун Н. Вікові особливості точності та адекватності міжособистісного сприймання	86
Мислінчук Ю. Психоаналіз чинників формування низької самооцінки у юнацькому віці	89
Михайлова І. Дослідження психологічних особливостей динаміки впливу самосвідомості на ставлення особистості до себе та соціуму	91
Михайлова Т. Індивідуально-психологічні чинники агресивності молодших школярів	94
Новорок А. Психологічні особливості дослідження емоційно-вольових якостей молодшого школяра	96
Остапчук К. Психологічні особливості самооцінки у підлітків	98
Остігова А. Вікові особливості змісту стереотипів соціального сприймання	101
Павлусь В. Психологічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери в юнацькому віці	103
Петренко А. Дослідження і корекція конфліктної поведінки серед студентів	105

Петрова-Ніколайчук О. Особливості прийняття рішень старшокласниками в ситуаціях морального вибору	108
Покотило Б. Психологічний супровід інклюзивних дітей	110
Пошковська А. Психологічні особливості креативного мислення молодших школярів	112
Романюк О. Розвиток емпатії практичних психологів в процесі професійного становлення	114
Савуляк В. Групове фокусоване інтерв'ю у контексті практичної підготовки майбутніх психологів	118
Савуляк В. Копінг-стратегії студентської молоді: особливості, шляхи корекції	119
Семенюк О. Психологічні особливості формування мотиваційного компонента моделі підготовки юнаків до трудової діяльності	121
Синчук Т. Психологічні чинники соціально-психологічної адаптації студентів-психологів	122
Сімчук А. Подолання невпевненості в стресових ситуаціях	124
Скалка І. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери сучасних підлітків	126
Слабецька Д. Психологічні чинники конфліктів у студентській академічній групі	128
Сочинська Р. Психологічний зміст та структура творчого потенціалу особистості	130
Сукнацька А. Психологічні детермінанти подолання почуття самотності в юнацькому віці	133
Сульжук Т. Захисні механізми психіки у підлітків з девіантною поведінкою	135
Тарадайник Д. Дослідження і розвиток рефлексії у юнацькому віці	138
Хомич В. Фактори формування соціально-психологічного клімату в студентській групі	141
Хомік Т. Теоретичні аспекти проблеми формування стресостійкості юнаків	142
Хрипонюк І. Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	144
Чалайдюк К. Готовність майбутніх психологів до професійної діяльності: теоретичний аналіз проблеми	146
Чмуневич Н. Особливості розуміння феномену свободи в підлітковому та юнацькому віці	148
Шатковська О. Вплив гендерних стереотипів на особливості спілкування сучасної молоді	151

Шахрайчук І. Феномен поняття «ціннісні орієнтації» у психологічній науці 152

Шевлюк В. Психологічні особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці 154

Шевчук О. Психологічні особливості прояву сором'язливості у юнацькому віці 157

Шоха Т. Особливості розвитку мотиваційної сфери молодших школярів 160

Шумак Ю. Особливості міжособистісної взаємодії в групах дітей з особливими потребами 162

Якимчук М. Психологічні аспекти прийняття рішень при виборі майбутньої професії студентів-психологів 163

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 13

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 2.06.2019 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 9,7. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету